

JANA VOJNÁROVÁ

EXCLUSIVE CONFIDENCE

KURÁTOR: VIKTOR ČECH

Namalovaný obraz může být mnohým, je ale vždy především scénou v níž před námi barvy, tvary i náznaky hmotného světa hrají své příběhy. V mantinelech čtyř hran tradičního obdélného obrazu je každému takovému prvku dána vlastně nekonečná svoboda, i když je také jejich vězněm. Nejinak je tomu i u postav, které tvoří základ současně figurativní i abstrahující tvorby Jany Vojnárové. Svět ženských figur jemně rozehrávajících svou pohybovou tělesnost v intimních prostorách jejích obrazů, je současně křehkým tancem mezi osobními prostory a jejich odhalováním divákovi.

Zašustila látka a lehce zavržala krinolína, jak se její nositelka prodírala davem. Šíře její sukně již předem odháněla okolní kolemjdoucí do uctivé vzdálenosti. Jakoby si sebou nesla alespoň trošku svého soukromého prostoru i uprostřed nejrůšnější ulice. Tato polosférická zóna její intimity byla stejně tak poetická svou pohádkovou siluetou jako pragmatická svým technickým řešením. Obdobně jako všechny ostatní kolemjdoucí, do svých kotvišť mířící koráby ženské intimity, byla v něčem ptačí klecí, v lecčems jiném ale také aurou důstojnosti a bublinou nepřístupné osobní zóny.

Co by si počestná dáma na ulici mohla více přát, že?

I když francouzské noviny již o této módní novince přinesly řadu skandálních zpráv, od fantaskních nehod až po její využití nekalými živly k pašování komodit skrytých pod sukní. Ale co také šlo čekat o takovýchto pisálků, v naprosté většině mužů, kteří se na veřejnosti nemuseli obávat o své bezpečí a důstojnost jako každá dáma. Nepraktická i šikovně vyřešená, někdy důstojná, jindy groteskní. Ve své hře protikladů byla krinolína vlastně tím nejpříznačnějším možným projevem rozverné královny Módy.

*The Leaves like Women interchange
Exclusive Confidence —
Somewhat of nods and somewhat
Portentous inference.*

*The Parties in both cases
Enjoining secrecy —
Inviolable compact
To notoriety*

Tyto verše napsala americká básnířka Emily Dickinson, která prožívala své mládí přesně v době nástupu tohoto módního vynálezu. I když v průběhu let propadala čím dál tím více izolaci své domácnosti, byla velmi citlivá vůči oněm společenským hrám definujícím stejně tak roli okázalých krinolín a proměny módní siluety, jako podobnými aspekty definovaného ženského světa ležícího v té době na hranicích mezi tradičními

pouty minulosti a někdy okázale veřejnou, jindy svoji vlastní komůrku a intimitu výrazu hledající, emancipací. Veřejná intimita ženského dialogu, špitání novot, zvěstí, pomluv i banalit, byla vždy vůči extrovertní moci patriarchátu zastřena neprostupnou hradbou závojų, vějířů a sukní. Obojí přitom bylo současně dáváno okázale navenek, současně bylo ale mimo pohlavím a sebeidentifikací vyvolené hráčky podobně nepřístupné jako mužský svět moci, politiky a veřejných funkcí pro ženy.

Moderní žena 19. století pohybující se i v široké krinolíně svobodně veřejným prostorem již mnohem více než v minulosti, se stala dokonalým ztělesněním tohoto napětí mezi omezením a privilegiem ženské role v tehdejší společnosti. Nejinak to můžeme vidět i v tehdejší malbě, kde i v tvorbě tehdy průkopnických impresionistických malířek jde sledovat onen ambivalentní protiklad mezi definováním specifického ženského vhledu do vlastního světa rodinné intimity a jeho odhalováním dominantnímu mužskému publiku na veřejných výstavách.

Chráněný a jemnostmi intimity opředený rodinný vesmír, civilní a poeticky banální fyzické úkony, pozice a aranžmá těchto malířek, jakoby byl i jakousi vzorovou předehrou pro současné analogicky intimní a tělesně i barevně jemné malby Jany Vojnárové. Podobně jako u nich je však i její tvorba zbavená nebezpečí kýče a banality jež zde samozřejmě hrozí. Schopnost vyjádřit tu tak všední a přitom nenahraditelnou řeč jemných tělesných performativů ženského soukromí, je pro ni hrou se současnými možnostmi figurativní malby, stojící neustále na hranici mezi linearitou definovanou tělesností a abstraktním výrazem často až pastelově křehkých barev. Obrazový prostor do něhož divák nahlíží neodhaluje vše, naopak, zůstává velmi soukromým a chráněným místem každé z postav.

Jemnost dovoleného vhledu je podobně delikátní a hřejivá, jako bylo kdysi ono lehké nadzvihnutí pohupující se krinolínou. Ne nadarmo se tak často v obrazech Jany Vojnárové vyskytuje tak archetypálně femininní motiv sukně a její aktérky svými letnými pohyby a nevyhraněnými náznaky často asociují obdobné situace. Jedním z problematických bodů modernistické malby, jež zdělila již od svých klasických vzorů, byla právě otázka moci pohledu diváka – obvykle muže, jíž jsou umělcem vystavené jeho ženské subjekty. Právě před obrazy Jany Vojnárové se ale ona otázka, zda se divák nestává voyeuem, narušujícím intimitu zobrazovaného, stává bezpředmětná. Vše prostupuje sofistikovaně delikátní výměna náznaků, zrcadlení emocí a sdělování nevysloveného. Jemná hra jen zdánlivě s divákem nekomunikujících postav, vyjádřená bytostně malířskými prostředky, jakoby nakonec činila radost oběma, sledujícím i sledovaným.

Nau Gallery

Kubelíkova 22, Praha 3 Žižkov, www.naugallery.cz

